

УДК 354 – 055.2

Фрондзей Я.Р. Черкаський державний технологічний університет.

Фрондзей Ярослава Ромуальдівна (1976 р.н.). У 1998 році закінчила Черкаський державний університет ім. Б. Хмельницького (нині Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького), працює викладачем Черкаського державного технологічного університету. Коло наукових інтересів: жіночий рух в незалежній Україні.

ЖІНОЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОДИЧНІЙ ПРЕСІ

Стаття присвячена відображенню діяльності жіночих організацій України у періодичній пресі. У ній показано, що жіноча преса є невід'ємною частиною жіночого руху, вона формувала громадську думку про становище і позицію жінок у суспільстві.

Article is devoted to reflection of activity of the female organizations of Ukraine in periodicals. In her it is shown, that the female press is an integral part of a women's movement which formed public opinion on position and positions of women in a society.

Сучасний етап розвитку історичної науки зумовлює необхідність ґрунтовних досліджень різноманітних аспектів вітчизняної історії, зокрема питань, пов'язаних з репрезентуванням проблем жіночого руху в науковому світі. Таким чином, дослідження основних аспектів жіночого руху на сторінках періодичних видань має як науково-теоретичне, так і практичне значення. Діяльність засобів масової інформації дає важливу підтримку діяльності жіночих організацій, реалізації основних засад жіночого руху, подоланню стереотипного уявлення про місце й роль жінки в суспільстві. В той же час аналіз публікацій періодики жіночих організацій ще не знайшов висвітлення в дослідницькій літературі.

Оскільки сучасні засоби масової інформації здатні багато що змінити в нашому житті, у тому числі і ставлення до жінки, Міністерство України у справах сім'ї та молоді у співпраці із ЗМІ веде сьогодні підготовку жінок-журналістів для висвітлення гендерної проблематики, що сприяє інформаційному насиченню всіх видань із жіночої тематики.

Засоби масової інформації мають величезний вплив на громадсько-політичну думку, тому було створено громадську організацію "Жінки в засобах масової інформації", метою якої стало

посилення впливу на подолання негативних стереотипів у зображенні жінок та встановленні реального рівноправ'я в суспільстві. Взагалі, сучасні засоби масової інформації здатні змінити багато в нашому житті, в тому числі й у вирішенні проблеми ставлення до жінки як до повноправної і рівноправної з чоловіками особистості в людському співтоваристві.

Що стосується безпосередньо жіночих організацій, то їх діяльність знаходить своє висвітлення переважно на сторінках саме періодичних видань жіночих організацій, тематика яких взагалі є досить різноплановою: соціальний захист жінок, їх правова просвіта, висвітлення питань жіночого лідерства, запобігання торгівлі жінками, насильству в сім'ї; охорона репродуктивного здоров'я; проблеми планування сім'ї; соціальний та правовий захист військовослужбовців; висвітлення етнокультурних особливостей жінки в багатонаціональній державі; видання гуманітарно-пізнавального спрямування, розраховані на інтелектуальну жінку; публікації, що популяризують техніку рукоділля, шиття, ведення домашнього господарства тощо. Виокремлюючи типи видань за їх цілями, потрібно також відзначити, що більшість з них є змішаними. Серед жіночих газет і журналів варто відзначити такі, як "Жінки Украї-

ни”, “Жіночий погляд”, “Жіночий світ”, “Очима жінок”, “Українка”, “Я, ти, ми”, “Я – жінка” тощо.

При дослідженні поставленої проблеми увагу автора було зосереджено на аналізі періодичних видань жіночих об’єднань, серед яких чільне місце займає всеукраїнське об’єднання жінок – Спілка жінок України (голова – Марія Орлик).

Що стосується даної організації, потрібно відзначити, що вона виникла в 1991 році на основі Комітету радянських жінок і жіночих рад, зберігши структуру названого комітету, бо основною ланкою її залишилися жіночі ради, які діяли за місцем роботи і проживання жінок, тобто організація не передбачає індивідуального членства, а складається з регіональних жіночих рад. Проте це єдине, що пов’язує Спілку з її попередницею, адже за часів незалежності у роботі її формуваль відбулися якісні зміни, зумовлені новими політичними і соціально-економічними реаліями. Було проведено регіональні конференції в усіх областях України, тому період структурної реорганізації завершився в 1993 році реєстрацією Спілки Міністерством юстиції України.

Сьогодні Спілка жінок України, згідно з класифікацією відомої дослідниці жіночого руху Л. Смоляр, є представницею організацій традиційного напрямку, тобто тих, які в своїй основі мали завдання досягнення рівноправності жінок та чоловіків і розбудови української державності, попри відмінності в програмних цілях, організаційних засадах, формах і методах роботи [1]. Серед основних статутних завдань Спілки визначено: забезпечення реальних рівних прав чоловіків і жінок в усіх сферах життя, їх соціальний захист і підтримка у важких умовах сучасних соціально-економічних реформ [2].

З метою виконання поставлених завдань Спілка проводить конференції, круглі столи, дослідження, що стосуються жінок (їх мета – соціальний захист в умовах ринкових відносин), а також здійснює лобювання законопроектів. Для дітей-сиріт проводяться міжнародні фестивалі “Музи і діти”, свято святого Миколая, надається допомога в оздоровленні дітей тощо. Спілка бере участь у теле- і радіомарафонах, надає допомогу дитячим творчим колективам, людям похилого віку, які живуть в інтернатах, жінкам-ветеранам Великої Вітчизняної війни, жінкам, які потрапили в скрутне становище. Виконується проект ТАСІС “Підтримка розвитку активної політики зайнятості в Україні”. Турбується організація про поліпшення становища сільської жінки та покращання соціально-економічних умов для приросту сільського населення [3].

Головним засобом, за допомогою якого “Спілка жінок України” інформує громадськість про основні напрямки своєї діяльності, про проблеми та перспективи роботи, є газета “Я, ти, ми” (редактор Г.Литвинова), заснована в 1991

році. Газета виходить щомісяця за передплатою, її спеціалізація різноманітна.

Тематика даного видання поділяється на наступні групи: “Жіночі ролі”, “Юридична довідка”, “Цілющі прикраси”, “Сама пекла, сама варила”, “Підказки господині”, “Астрологічні консультації”, “Бізнес”, “Антологія одного вірша”, а також сторінки історії, соціологічні дослідження тощо.

Одним із напрямів діяльності Спілки жінок України, який висвітлено на шпальтах видання “Я, ти, ми”, є відновлення та популяризація в народі призабутих звичаїв, традицій, свят тощо. Так, в № 5 від 1992 року містилася інформація про звернення до співвітчизників з ініціативою відновлення такого свята, як всенародний День матері. Цю ідею підтримала Спілка жінок України та її Київське об’єднання жіночих організацій, оскільки, на їх думку, відновлення Дня матері приверне увагу громадськості до проблем материнства, сприятиме піднесенню ролі матері в сучасному житті як джерела добродіянь та гармонії. В цьому ж номері розміщено публікацію Г. Паламарчук “Повернення Дня матері”. Там ішлося про те, що другої неділі травня було проведено свято, яке було започатковано Анною Джервіс із Філадельфії 1910 року, це свято відзначалося протягом десяти років, а згодом було заборонене.

У статті характеризувалась діяльність іншого всеукраїнського об’єднання – Союзу українок, який, відродившись на теренах України, активно розпочав відроджувати і колишні традиції. Було проведено досить ретельну підготовку, зокрема, у всі куточки колишнього Радянського Союзу, де проживають українці, було надіслано листівки з пропозиціями провести це свято. Згодом Жіноча громада Руху залучила до співпраці Спілку жінок України, Київську спілку жіночих організацій та адміністрацію міста. Союз українок готувався і святкував окремо [4].

Дане видання також є цінним джерелом для висвітлення структурно-організаційної діяльності жіночих організацій. Так, № 7 від 1992 року містив статтю Г.С. Малай “Тримаймо три кути!”, в якій авторка – голова Волинської обласної ради Спілки жінок України – у виступі на черговому пленумі Ради Спілки жінок України наводила цифри і факти, що відбивали становище жінок в Україні. Одним із завдань своєї організації доповідач назвала необхідність активізувати діяльність жіночих організацій на місцях для того, щоб вони стали центрами, в яких кожна жінка змогла б знайти пораду і притулок. Важливим є також активна політична боротьба за свої права, доцільність збільшення кількості жінок в усіх органах влади, вирішення на державному рівні в рамках державних програм проблем матері і дитини тощо [5].

В № 10 в 1992 році в рубриці “Жіночий рух сьогодні...” розміщено інформацію під назвою

“Жінки повинні стати реальною силою, а не міфічною”, в якій ідеться про проведення в Києві світового конгресу українців, де були, зокрема, представлені Світова федерація українських жіночих організацій (СФУЖО), Союз українок Польщі, Союз українок.

Аналізуючи діяльність СФУЖО, автор відзначає, що серед своїх завдань він виділяє всебічну допомогу Україні в її прагненні до волі й державного самовизначення, плекання почуття єдності, історичної нерозривності та збереження культурної спадщини українського народу, стимулювання інтелектуального, суспільного і економічного розвитку української жінки, збереження здорової української християнської родини, підтримки зв'язків з міжнародними жіночими організаціями.

Що стосується Союзу українок, то дається характеристика його основних завдань, серед яких виділено відновлення всього комплексу суспільних взаємин, характерних для України (моралі, побуту, національної, виробничої культури та підтвердженого історією укладу життя), а також створення в Україні клімату доброзичливості до всього населення української держави тощо. На світовому конгресі даний союз, зокрема, виступив з пропозицією віднайти форму координації українських жіночих організацій, налагодити видання інформаційного бюлетеня, який би висвітлював проблеми жіночого руху тощо [6].

Важливість даного видання полягає і в тому, що на його сторінках відображалися важливі події становлення сучасного жіночого руху. Як приклад можна навести висвітлення роботи Всеукраїнського з'їзду жіночих організацій України, який відбувся 4 лютого 1994 року. Як відзначають журналісти, результатом роботи з'їзду, одним з ініціаторів та організаторів якого була Жі-

ноча громада, було закріплення ідеї про створення Ради жінок, до якої б на асоційованих засадах входили представниці всіх жіночих організацій. З'їзд викликав інтерес широкого загалу жіночих організацій як України, так і країн Європи й Америки (чого не можна було сказати про державні структури), тому активну роботу провадили Комітет солдатських матерів, Всеукраїнський комітет захисту прав дітей, Фонд захисту багатодітних сімей, єврейське товариство “Милосердя” [7].

Ще одним напрямком висвітлення діяльності жіночих організацій газета обрала аналіз проведення міжнародно-практичних конференцій. Так, напередодні міжнародно-практичної конференції “Жіночий рух в Україні: історія і сучасність” (27-29 жовтня 1994, м. Одеса) В.І. Довженко, тоді секретар Співки жінок України, зазначала, що на регіональному рівні і на рівні держави з'явилася велика кількість жіночих організацій, які, згідно зі своїми статутами, вирішують різноманітні питання, пов'язані з поліпшенням становища жінки в суспільстві, благодійницькою, просвітницькою діяльністю, соціальною підтримкою жінок. Але значна кількість проблем, попри різноманітність програм, є спільними, що зумовлювало можливість створення об'єднуючого центру діяльності різних жіночих організацій.

Наведені приклади показують незаперечність того факту, що жіноча преса є невід'ємною частиною жіночого руху, адже вона не лише інформує, повідомляє новини, а й пропагує певні ідеї, погляди, політичні програми і тим самим формує громадську думку щодо становища та позиції жінок у суспільстві, зацікавлює та залучає до жіночого руху нових учасників.

Література

1. Смоляр Л. Жіночий рух України як чинник гендерної рівноваги та гендерної демократії в українському соціумі // www.vlada.kiev.ua/women/zhruk.htm.
2. Статут Співки жінок України // Я, ти, ми. – 1991. – № 8. – С. 2.
3. Жінка у 2001 році: рівність між чоловіками та жінками, розвиток і мир у ХХІ столітті: Збірник матеріалів II обласного конгресу жінок. – Кіровоград, 2001. – С. 44.
4. Паламарчук Г. Повернення дня матері // Я, ти, ми. – 1992. – № 5.
5. Малай Г.С. Тримаймо три кути! // Я, ти, ми. – 1992. – № 7. – С. 2.
6. Жіночий рух сьогодні... // Я, ти, ми. – 1992. – № 10. – С. 2.
7. Нотатки з'їзду жіночих організацій України від 4 лютого 1994 року // Я, ти, ми. – 1994. – № 2. – С. 1.
8. Довженко В.І. Жіночий рух в Україні: історія і сучасність // Я, ти, ми. – 1994. – № 10. – С. 2.

Надійшла до редколегії 23.11.2007 р.